

การสำรวจสถานะความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม และ
สิ่งแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือ
บริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

(A State of the Arts Review of Economic, Social and
Environment of the Mekong Subregional Development)

สินธุ์ สโรบล

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

รายงานการวิจัยฉบับที่ 167

โครงการวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากทบวงมหาวิทยาลัย

ปีงบประมาณ 2541

ISBN 974-671-056-7

1. ประเทศ : ไทย
2. หมายเลข : 167
3. ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) : การสำรวจสถานะความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคมและ
สิ่งแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณ
สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
4. ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) : A State of the Arts Review of Economic, Social
And Environment of the Mekong Subregional
Development
5. ผู้เขียน : นายสินธุ์ สโรบล
6. หน่วยงาน : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
7. ประเภทเอกสาร : รายงานการวิจัย
8. รายละเอียดของงานพิมพ์ : รายงานการวิจัย จำนวน 70 หน้า
9. วันที่ตีพิมพ์ : กันยายน 2545
10. ภาษา : ไทย
11. หน่วยงานที่ให้ทุน : ทบวงมหาวิทยาลัย งบประมาณ 2541
12. คำหลัก : เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลสถานะความรู้เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์นโยบายและมาตรการของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อเนื่องเพื่อพัฒนาเป็นโครงการวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยพายัพ และ Yunnan Academy of Social Science มณฑลยูนนาน ประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีคำถามการวิจัยว่า สถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นอย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า การสำรวจสถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงมีทั้ง สถานะองค์ความรู้เชิงบวกต่อประเทศไทยและประเทศในกลุ่มอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง กล่าวคือสถานะองค์ความรู้เชิงบวกประเทศในกลุ่มอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงเช่นการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมระหว่าง

ประเทศจะเป็นการเปิดแนวป้องกันตามชายแดนของแต่ละประเทศ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ทางด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในกลุ่ม ตลอดจนช่วยกระชับความสัมพันธ์ที่มีแต่ดั้งเดิมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น รวมทั้งข้อมูลด้านการท่องเที่ยวชี้ให้เห็นว่าหากโครงการเกิดขึ้นจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศชาติและประชากรในท้องถิ่น นอกจากนี้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจแสดงให้เห็นถึงการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในเหลี่ยมเศรษฐกิจและอาจทำให้เศรษฐกิจของภูมิภาคนี้พัฒนาไปได้อีกมาก ซึ่งจะช่วยลดปัญหาเรื้อรังของภูมิภาคส่วนนี้ อันได้แก่ ปัญหาโสเภณี ยาเสพติด ฯลฯ ส่วนข้อมูลด้านการค้าชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือดังกล่าวจะเป็นการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุนของภูมิภาคอินโดจีน และเป็นประตูสู่การค้าการลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่วนสถานะองค์ความรู้เชิงบวกต่อประเทศไทย นั้นพบว่าข้อมูลทางเศรษฐกิจแสดงให้เห็นถึงความ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของเขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจของประเทศไทย อันเนื่องมาจากที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสมและเพิ่มรายได้ของประชากรในท้องถิ่น รวมทั้งข้อมูลด้านการค้าและการลงทุน ได้เสนอให้ประเทศไทยขยายตลาดการค้าและการลงทุนรวมทั้งเป็นแหล่งวัตถุดิบและแหล่งพลังงานสำรองเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและเป็นฐานการผลิตแหล่งใหม่ของนักลงทุนไทย ส่วนข้อมูลด้านการท่องเที่ยวชี้ให้เห็นว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวของไทยน่าจะได้รับการพัฒนาสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวนานาชาติในแถบอินโดจีนและจีนตอนใต้

1. Country : Thailand
2. Research Report Number : 167
3. Name (Thai) : การสำรวจสถานะความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคมและ
สิ่งแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณ
สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคสุ่มแม่น้ำโขง
4. Name (English) : A State of the Arts Review of Economic, Social
And Environment of the Mekong Subregional
Development
5. Author : Sinth Sarobol
6. Organization : Department of Sociology and Anthropology,
Social Sciences Faculty, Payap University
7. Document Type : Research Report
8. Pages : 70
9. Date Printed : September, 2002
10. Language of Document : Thai
11. Funding Organization : Ministry of University Affair Budget Year, 1998
12. Key Words : Economic, Social, Environment of the Mekong
Subregional Development

Abstract

The objective of this research was to reviewed a state of the Arts of economic, social and environment of the Mekong subregional Development including analyze policy and measurement of Mekong subregional Development in order to continue a research project under the co-research between Payap University and Yunnan Academy of Social Science, Yunnan province, The People Republic of China. Research's question is about how a state of the arts of economic, social and environment of Mekong subregional development?

The result of the research revealed that there were both positive state of knowledge toward Thailand and Mekong subregional countries. In other words, there was an improvement of the communicative route by extending border lines between

countries that is a chance to strengthen relationship of international commercial and investment. According to tourism information suggested that if this project existed, it would attractive to the tourists that could help increasing national income also people in those regions. Moreover, economic information shown that the attraction of investment from other countries in Mekong subregions would be a great help to develop these economic regions. As a result, some regional problems such as prostitutes, drugs addicted etc. would be decreased. As to information in commercial pointed that this cooperation would be developed to be the center of investment in Indochina as well as in South East Asia.

Due to the positive state of the arts reviewed towards Thailand had found in economic information that Thailand is a center of Mekong subregions because of appropriated location and landscape, it helps regional people to earn more income. Including business and investment information suggested that Thailand should expand those business and investment and also being main place for raw materials and new sources of production as well as reserved energy in order to support the economic inflation for Thai businessmen. The tourist information shown that Thai tourism business should be developed to international tourist particularly in Indochina and south China area.

คำนำ

โครงการวิจัยการสำรวจสถานะความรู้เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคสุ่มแม่น้ำโขง ถูกเสนอขึ้นเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อเนื่องในโครงการวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยพายัพ และ Yunnan Academy of Social Science มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยได้เสนอขอทุนสนับสนุนการวิจัยปีงบประมาณ พ.ศ.2541 จากทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยขอแสดงความขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ใคร่ขอขอบพระคุณ ดร.บุญทอง ภูเจริญ อธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ และอาจารย์นิภา ทศพระรินทร์ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ (ในขณะนั้น) ที่ได้ให้โอกาสเสนองานในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ และรวมทั้งได้ให้เวลาดำเนินการวิจัยจนเสร็จสิ้นลงด้วยระยะเวลาอันยาวนาน จนล่วงเลยพ้นกำหนดเวลาอันพึงจะกระทำได้

งานวิจัยนี้มีความยากลำบากในเชิงการค้นหาเอกสารและการวางกรอบในการวิเคราะห์ด้วยเหตุผลที่ว่า ในช่วงดำเนินการวิจัยนั้น นโยบายในกลุ่มประเทศที่คาดว่าจะเข้ามาร่วมกันในการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคสุ่มแม่น้ำโขง มีความแปรปรวนและเป็นตัวแปรหนึ่งที่ไม่มีความชัดเจนและความนิ่ง ประกอบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเงินและการคลังของกลุ่มประเทศดังกล่าวมีความอ่อนแอ จึงทำให้ความร่วมมือด้านนโยบายและมาตรการทางเศรษฐกิจและสังคมในการที่จะพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคสุ่มแม่น้ำโขงต้องล่าช้าออกไปด้วย อย่างไรก็ตามถึงงานวิจัยนี้จึงทำได้เท่าที่เอกสารและข้อมูลจะมีอยู่ ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณลิขสิทธิ์เจ้าของงาน รวมทั้งข้อมูล เอกสาร รายงานการวิจัย หนังสือพิมพ์และบทความต่างๆที่ได้ถูกนำมาอ้างอิงในงานวิจัยชิ้นนี้

งานวิจัยนี้เสร็จสิ้นลงท่ามกลางการโอนย้ายหน่วยงานของผู้วิจัยจากผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ มาประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ และมาสะดุดหยุดลงที่ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณ คณะผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานทั้งสามหน่วยงานที่มีส่วนเร่ง/ช่วยให้งานวิจัยนี้สิ้นสุดลง อย่างไรก็ตามขอขอบพระพร่องของงานวิจัยนี้ยังคงมีอยู่ซึ่งผู้วิจัยขอน้อมรับเพื่อปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

กลางฤดูฝน
ดอยแจ่ม จ.เชียงใหม่
สินธุ์ สโรบล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
คำนำ	จ
สารบัญ	ฉ
บทที่ 1	บทนำ
	1
	1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย
	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
	2
	1.3 คำถามการวิจัย
	3
	1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
	3
	1.5 การทบทวนเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
	3
	1.6 ระเบียบวิธีการวิจัย
	7
บทที่ 2	สถานะความรู้ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา
	8
	ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
	2.1 กรอบความร่วมมือและยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเศรษฐกิจ
	9
	2.2 นโยบายและแผนความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและการเงิน
	14
	2.3 นโยบายการร่วมลงทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจ
	16
	2.4 นโยบายและแผนความร่วมมือทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
	18
บทที่ 3	สถานะความรู้ด้านการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
	21
	ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
	3.1 สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจและสายสัมพันธ์ของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
	23
	3.2 บทบาทภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมของประเทศไทย
	25
	ต่อการพัฒนาสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ
	3.3 วัฒนธรรมการค้าขายและการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาค
	31
	3.4 สถานภาพเศรษฐกิจและการเมืองในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง
	34
	3.5 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและปัญหาอุปสรรคของความร่วมมือ
	37

	หน้า
บทที่ 4	
สถานะความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนา ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง	39
4.1 ผลกระทบโดยรวมจากการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ	39
4.2 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการขยายตัวของเขตเศรษฐกิจ	41
4.3 ผลกระทบจากการพัฒนาความร่วมมือต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	43
บทที่ 5	
สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	51
บรรณานุกรม	55